

პიერსი საბერძნეთის ფინანსური

საქმეზე „პიერსი საბერძნეთის ფინანსური“

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო (მეორე სექცია) შეიკრიბა პალატის სახით შემდეგი შემადგენლობით:

ბ-ნი ა. ბ. ბატა, პრეზიდენტი,
ბ-ნი ბ. ბონელო,
ქ-ნი ვ. სტრაზნიცკა,
ბ-ნი კ. ლორენსენი,
ბ-ნი გ. ზოშბახი,
ბ-ნი ე. ლევიტისი, მოსამართლები,
ქ-ნი ც. დ. საინელისი, ad hoc მოსამართლე,
და ბ-ნი მ. ვრიბერბი, სექციის მდივანი,

იმსჯელა რა განმარტოებით 2000 წლის 5 ოქტომბერს და 2001 წლის 5 აპრილს გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება, რომელიც ამ უკანასკნელ რიცხვში გამოქვეყნდა.

პროცედურა

1. საქმე სასამართლოს გადაეცა, ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების ევროპული კონვენციის (შემდგომში კონვენცია) №11 დამატებითი ოქმის ძალაში შესვლამდე გამოყენებადი დებულებების შესაბამისად, ადამიანის უფლებების ევროპული კომისიის (შემდგომში კომისია) მიერ 1999 წლის 11 სექტემბერს (№11 დამატებითი ოქმის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტი და კონვენციის ყოფილი 47-ე და 48-ე მუხლები).
2. საქმე იწყება საბერძნეთის რესპუბლიკის წინააღმდეგ გაერთიანებული სამეფოს მოქალაქეს, ბ-ნ დონალდ პიერსის (შემდგომში განმცხადებელი) მიერ, 1994 წლის 9 ოქტომბერს, კონვენციის ყოფილი 25-ე მუხლის შესაბამისად, კომისიაში შეტანილი განცხადებით (№28524/95).
3. განმცხადებელი მიუთითებდა, რომ კორიდალოსის ციხეში მისი დაკავების პირობები არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობას უტოლდებოდა, ხოლო ციხის ხელმძღვანელობის უმოქმედობა, სპეციალური რეჟიმი შეეთავაზებინა გადაწყვეტილების მომლოდინე პატიმრებისათვის - უდანაშაულობის პრეზუმუციის დარღვევას. მისი განცხადებით, კომისიის სამდივნოს მიერ მისთვის გაგზავნილი წერილი ციხის ადმინისტრაციამ გახსნა.
4. განცხადება კომისიამ 1998 წლის 21 მაისს ნაწილობრივ დაშვებულად გამოაცხადა. 1998 წლის 22 ივნისს კომისიამ კორიდალოსის ციხეში ფაქტის დამდგენი ვიზიტი განახორციელდა. მის 1999 წლის 4 ივნისის ანგარიშში (კონვენციის ყოფილი 31-ე მუხლი) [სამდივნოს აღნიშვნა: ანგარიშის მიღება სამდივნოდან არის შესაძლებელი], ოცდაექვსი ხმით ერთის წინააღმდეგ, მისი აზრით, განმცხადებლის დაკავების პირობების გამო დაირღვა მე-3 მუხლი კორიდალოსის ციხის „დელტა“ ცრთის გამოყოფილ ნაწილში. მან ასევე აღნიშნა, რომ მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი არ დარღვეულა, მაგრამ დაირღვა მე-8 მუხლი.
5. სასამართლოს, წინაშე განმცხადებელს, რომელსაც მიუკა სამართლებრივი დახმარება, წარმოადგენდა მისი მრჩეველი. საბერძნეთის მთავრობა (შემდგომში მთავრობა)

წარმოდგენილი იყო მისი მოხელის, ბ-ნ ე. ვოლანის, სახელმწიფოს სამართლებრივი საბჭოს პრეზიდენტის მიერ.

6. 1999 წლის 20 სექტემბერს დიდი პალატის შემადგენლობამ განსაზღვრა, რომ საქმის გადაწყვეტა უნდა მოხდეს სასამართლოს ერთ-ერთი სექციის პალატის მიერ (სასამართლოს წესების მე-100 მუხლი, პუნქტი 1-ლი). შესაბამისად, განცხადება განთავსდა მეორე სექციაში (სასამართლოს წესების 52-ე მუხლი, პუნქტი 1-ლი). აღნიშნულ სექციაში, საქმის განმხილველი პალატა (კონვენციის 27-ე მუხლი, პუნქტი 1-ლი) დაკომპლექტდა 26-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული მუხლით. ბ-ნი ს. ლ. როზაკისი, საბერძნეთის სასარგებლოდ არჩეული მოსამართლე, რომელმაც მონაწილეობა მიიღო კომისიის მიერ საქმის განხილვაში, აცილებულ იქნა საქმის განხილვიდან (მუხლი 28). მთავრობამ, შესაბამისად, აირჩია ქ-ნი ც. დ. სპინელისი, როგორც *ad hoc* მოსამართლე (კონვენციის 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტი და 29-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი).

7. მოსმენა ჩატარდა საჯაროდ, ადამიანის უფლებების შენობაში, სტრასბურგში, 2000 წლის 5 ოქტომბერს (59-ე მუხლი, პუნქტი მე-2).

სასამართლოს წინაშე წარსდგნენ

ა) მთავრობის მხრიდან:

ბ-ნი მ. აამსოი, უფროსი მრჩეველი, სახელმწიფო სამართლებრივი საბჭო, მოხელე; ბ-ნი ი. ბაკოპოლუსი, მრჩეველი, სახელმწიფო სამართლებრივი საბჭო, მრჩეველი.

ბ) განცხადებლის მხრიდან:

ქ-ნი რ. სპარტალი-არეტაპი, იურისტი, მრჩეველი; ბ-ნი ა. არეტაპისი, იურისტი, მრჩეველი.

სასამართლომ ქ-ნ სპარტალი-არეტაპისა და ბ-ნ აპესოსის მიმართვები მოისმინა.

ვაძლებელი

I. საქმის ბარემოვებები

ა. მომხდარის სქემა

8. 1994 წლის 19 აგვისტოს განცხადებელი, რომელიც პეროინის მიმართ მიდრეკილების გამო გაერთიანებულ სამეფოში მკურნალობდა, ნარკოტიკებთან დაკავშირებული დანაშაულისთვის ათენის აეროპორტში დააკავეს. ის გადაეცა, ალექსანდრას გამზირზე მდებარე ათენის პოლიციის მთავარ შტაბს, სადაც დაკავებული იყო 1994 წლის 24 აგვისტომდე.

9. 1994 წლის 24 აგვისტოს, განცხადებელი გაიგზავნა კორიდალოსის ციხეში და კომატოზურ მდგომარეობაში განთავსდა პატიმრების ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში.

10. 1994 წლის 30 აგვისტოს ის ფსიქიატრიული საავადმყოფოდან გამოიყვანეს. გათავისუფლების მოწმობაში იგი დახასიათებულია როგორც ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებელი. ის დაუყოვნებლივ გადაიყვანეს კორიდალოსის სპეციალურ ციხეში.

11. განმცხადებელი განთავსდა ციხის „დელტა“ ფრთის გამოყოფილ ნაწილში. შესაბამისად, ის გადაიყვანეს „ალფა“ ფრთაზე.

12. 1995 წლის 28 ივლისს ათენის სააპელაციო საბჭოს სამმა წევრმა (Τρίμελές Εφετείο) განმცხადებელი ნარკოტიკებთან დაკავშირებულ დანაშაულში დამნაშაველ ცნო. დანაშაულის ხასიათიდან გამომდინარე, საბჭო საქმეს განიხილავდა როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლო. სასამართლომ ცნო, რომ განმცხადებელი ნარკოტიკული საშუალებების მომხმარებელი იყო, მიუსაჯა ცამეტი წლით თავისუფლების აღვეთა და 5 000 000 დრამის გადახდა. განმცხადებელმა აღნიშნული გაასაჩივრა.

13. 1995 წლის ნოემბერში კორიდალოსის ციხეში აჯანყება მოხდა.

14. 1996 წლის 30 აგვისტოს ქ-მა ვასილი ფრაგატულაძე, კორიდალოსის ციხის სოციალურმა მუშაკმა ციხის მმართველს, *inter alia*, შემდეგი ფაქტები მიაწოდა: განმცხადებელი დაპატიმრების შემდეგ საკანს იყოფდა სხვა პატიმართან ერთად. განმცხადებლის მიერ გაგზავნილი წერილები არ იხსნებოდა. განმცხადებლისთვის ადამიანის უფლებების უკროპული კომისიის მიერ გამოგზავნილი წერილები მის წინ იხსნებოდა. უცხოელებს, რომლებმაც არ იციან ბერძნული ენა, არ შეუძლიათ მონაწილეობა მიიღონ კორიდალოსის ციხეში ორგანიზებულ პროფესიულ ტრენინგებში. ბერძნული ენის შემსწავლელი პროგრამა ხელმისაწვდომი იყო ციხის ბიბლიოთეკაში, რომელიც აჯანყების დროს განადგურდა. თუმცა ციხის ადმინისტრაციის კეთილი ხება იყო, რომ ის ჩაენაცვლებინა აღნიშნული კურსით. პენიტენციური კოდექსის მიხედვით, წანასწარ გამოძიებაში მყოფ პატიმრებს არ აქვთ მუშაობის უფლება. თუმცა გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ მან დაიწყო მუშაობა დამლაგებლად. თითქმის კორიდალოსის ციხეში მიუვანისთანავე ექიმმა პ.-მ. ფსიქიატრმა, მისი მკურნალობა დაიწყო. განმცხადებელმა მონაწილეობის მიღება განაგრძო უცხოელი პატიმრებისთვის არსებულ საინფორმაციო და თვითდამხმარე თერაპიულ პროგრამებში, თუ ორგანიზაციაში: „ნარკოტიკების ანონიმური მომხმარებელი“ და „18 წლის შემდგომ.“ მას ასევე ინდივიდუალურად მკურნალობდა ორგანიზაციის, „ნარკოტიკების ანონიმური მომხმარებელი“ წევრი, ფსიქოლოგი. კორიდალოსის ციხეში მოხვედრის დღიდან მის საქმეს ციხის სოციალური სამსახური განიხილავდა. სიმართლეს შეეფრება ის, რომ წინასწარ გამოძიებაში მყოფი პატიმრებისა და მისჯილი პატიმრების დაყოფა არ ხდება.

15. 1996 წლის სექტემბერში განმცხადებელი კორიდალოსის ციხიდან ტირინგას ციხეს გადასცეს. ტირინგას ციხის მმართველის წერილის მიხედვით, რომელიც დათარიღებულია 1996 წლის 20 ნოემბრით, ეს განხორციელდა „განმცხადებლისთვის უკეთესი პირობების უზრუნველსაყოფად“. ტირინგას ციხიდან, მისი მოთხოვნის მდებარეობით, განმცხადებელი კანეაში, აგიას ციხეში გაიგზავნა.

16. 1997 წლის ნოემბერში სააპელაციო სასამართლომ განმცხადებლის ბრალეულობა დაადასტურა, მაგრამ სასჯელი ცხრა წლამდე შეუმცირა და საბერძნებიდან მისი გაძეგვება ბრძანა.

17. 1998 წლის 2 ივნისს განმცხადებელმა პირობით გათავისუფლებაზე განცხადება შეიტანა. 1998 წლის 10 ივნისს ცანეას პირველი ინსტანციის სასამართლოს პალატაში მისი მოთხოვნა დაამტკიცა. განმცხადებელი ციხიდან გათავისუფლეს და კანეას სადეპორტაციო ცენტრს გადასცეს. აღნიშნული ადგილიდან ის წაიყვანეს პირეუსში და 1998 წლის 22 ივნისს, მისი კორიდალოსის ციხეში კომისიის წარმომადგენლების წინაშე წარდგენისთანავე საბერძნებიდან გააძეგვეს.

პ. ზეპირი მტკიცებულება კომისიის წარმომადგენლების წინაშე

18. 1998 წლის 22 ივნისს განმცხადებლისა და სამი მოწმის მიერ კორიდალოსის ციხეში კომისიის დელეგატების წინაშე წარდგენილი მტკიცებულება შეიძლება შეჯამდეს შემდეგი ფორმით:

1. განმცხადებელი

ა) კორიდალოსის პატიმართა ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში დაკავების პირობები

19. განმცხადებელი კორიდალოსის პატიმართა ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში 1994 წლის 24 აგვისტოს გადაიყვანეს. თავიდან, სამი დღის განმავლობაში, ის ერთადგილიან საკანში იყო დაკავებული. მკურნალობის გამო მას მუდმივად ეძინა. განმცხადებელს მეორე პატიმარმა უთხრა, თუ რამდენ ხანს იმყოფებოდა ის იქ. როდესაც მან გაიღვიძა, იგი გადაიყვანილი იყო რვა თუ ათ „ძალიან შეწუხებულ“ პირთან. მათ იატაქზე მატრასებზე ეძინათ. ცხელოდა, თუმცა ფანჯრები ლია იყო. დროდადრო კარი იღებოდა და მათ ეძლეოდათ უფლება გასულიყვნენ საპირფარეშოში, მიეღოთ შხაპი, ან ესეირნათ ეზოში. საჭმელი მოჰკონდათ პლასტმასის ჭურჭლით, იატაქზე. ის მეორე საკანში ხუთი დღე-დამის განმავლობაში იმყოფებოდა.

ბ) დაკავების პირობები „დელტა“ ფრთის სპეციალურ ნაწილში

20. შესაბამისად, განმცხადებელი გადაიყვანეს ციხის სპეციალურ ნაწილში. მას მოსთხოვეს წენარად უოფნა, იგი დაუყოვნებლივ გადაიყვანეს „დელტა“ ფრთის სპეციალურ ნაწილში. პირველად, განმცხადებელმა არ იცოდა თუ სად იმყოფებოდა.

21. საკანი იყო ძალიან პატარა და მაღალი. იქ იყო კარი და ორი საწოლი. ადამიანს მათ შორის გავლა ძალიან უჭირდა. იქ ყოფნის განმავლობაში, ის სხვა პირთან, ბ-ნ პეტროს პაპადიმიტრიუსთან ერთად იმყოფებოდა. საკანში იყო მხოლოდ ერთი ფანჯარა, რომელიც არ იღებოდა და ისეთი ჭურჭელი იყო, რომ დღის სინათლე არ შემოდიოდა. საკანში იყო ერთი ნათურა, რომელზეც კითხვა შეუძლებელი იყო. კარზე პქონდა საოვალოვალო სარკმელი, რომელიც იღებოდა. საკანში იყო აზიური ტიპის საპირფარეშო, რომელიც არც დაფითა და არც ფარდით არ გამოიყოფოდა დანარჩენი საქნისგან. საპირფარეშო ზოგჯერ ირეცხებოდა, ზოგჯერ – არა. აღნიშნულ ნაწილში ცხრა საკანზე (თითოეულში სამ პატიმრამდე) მხოლოდ ერთი შხაპი იყო გათვლილი. საკანში არ იყო ნიჟარა.

22. განმცხადებელი სპეციალურ ნაწილში აგვისტოში მოათავსეს. ძალიან ცხელოდა. საკანის კარი დღის განმავლობაში იღებოდა. სპეციალური ნაწილი არ კონტროლდებოდა და „ყველაფერი შეიძლებოდა მომხდარიყო“. თუმცა განმცხადებელს ცუდად არავინ მოპყრობია. იქ იყო ორი პატარა, მაღალი კედლებით გარშემორტყმული ეზო, „ათი ნაბიჯი წინ, ათი ნაბიჯი უკან“. დამით მისი საკანის კარი უნდა ჩაკეტილიყო. ვინაიდან არ იყო ვენტილაცია, იმდენად ცხელოდა, რომ აპლიკანტი სველი იღვიძებდა. წელისთვის განმცხადებელს ბოთლი უნდა აეგსო შხაპთან არსებული ონკანიდან, ან ზოგჯერ საპირფარეშოს ჩასარეცხიდან.

23. სპეციალურ ნაწილში, დაახლოებით, ორი კვირის უოფნის შემდეგ, განმცხადებელს მიეცა საშუალება გადასულიყო „დელტა“ ფრთაში არსებულ ნორმალურ საკანში. თუმცა მან ამ შემოთავაზებაზე უარი განაცხადა, რადგან „დელტა“ ფრთა განკუთვნილი იყო ნარკოტიკების მომხმარებელთაოვნის, ხოლო მას ნარკოტიკებისგან შორს ყოფნა უნდოდა“. სპეციალურ ნაწილში ნარკოტიკების მომხმარებელი არ იყვნენ.

გ) „ალფა“ ფრთაზე დაკავების პირობები

24. განმცხადებელს არ ახსოვს, ზუსტად როდის დატოვა სპეციალური ჩაწილი, აღბათ, ორი, ან ორნახევარი თვის შემდეგ, ოქტომბრის ბოლოს, თუ ნოემბრის დასაწყისში. ის გადაიყვანეს „ალფა“ ფრთაზე, სადაც ძირითადად, იმყოფებოდნენ ეკონომიკური დანართებისათვის მსჯავრდებულები. პ-ნი პაპადიმიტრიუ მასთან ერთად, იმავე საკანში გადავიდა.

25. „ალფა“ ციხის საუკუთესო ფრთას წარმოადგენდა. თუმცა იგი ასევე ჭუჭყიანი და გადაჭედილი იყო. თითოეულ საკანში იდგა სამი საწოლი. ერთი ორსართულიანი და ერთი ცალკე. როგორც მუხლი, თითოეულ საკანში სამი პატიმარი იმყოფებოდა. იქვე იყო განთავსებული ნიჟარა და აზიური ტიპის საპირფარეშო. საპირფარეშოს ერთ მხარეს პლასტმასის დაფა პქონდა, რომლის ნაწილიც გატეხილი იყო. თუმცა ერთი მესაკენე მეორეს ბუნებრივი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების დროს ვერ ხედავდა, ესმოდა მისი და სუნსაც გრძნობდა. საკანს პქონდა ფანჯარა. ზოგჯერ საკანში იყო მაგიდა და სკამი.

26. საკნის კარი იკეტებოდა 1.00 სთ.-დან 3.00 სთ.-მდე და საღამოს 8.30 წთ.-დან დილის 8.00 სთ.-მდე. ზაფხულსა და ზამთარში ეს განრიგი ერთი საათით განსხვავდებოდა. საკნები ხმაურიანი იყო ახალგაზრდა მესაკნეების მიერ ტელევიზორისა და რადიომოწყობილობების გამოყენების გამო. პატიმრებს შუქის ჩამრთველების კონტროლის უფლება არ პქონდათ. ზამთარში საკნებში ძალიან ციოდა, რადგან ისინი დღეში მხოლოდ ორი საათის განმავლობაში თბებოდა. ზოგჯერ განმცხადებელს სითბოს შენარჩუნების მიზნით საწოლში საბნის ქვეშ გაჩერება უწევდა. აჯანცების შემდეგ ციხის რამდენიმე ფანჯარა ჩატეხილი იყო და ციხეში საშინლად ციოდა. ზაფხულში საკნებში გაუსაძლისად ცხელოდა, ვინაიდან კარის დახურვის შემდეგ პაერი აღარ მოძრაობდა. ზოგჯერ განმცხადებელი დილის სამოთხ საათამდე ვერ იძინებდა. როდესაც საკნის კარი იდებოდა, მდგომარეობა გაცილებით უმჯობესდებოდა, თუმცა აღნიშნულ ფრთაზე არ იყო ვერტილაცია. ზოგჯერ პრობლემები იყო წყალგაყვანილობის სისტემასთან დაკავშირებით და საპირფარეშო ყოველთვის არ ირეცხებოდა.

27. ერთხელ, მაშინ, როდესაც განმცხადებელი საკანს მხოლოდ ერთ თანამესაკნესთან იყოფდა, ერთი დამით, იქ სამი ჩინელი შეიყვანეს, რომლებსაც იატაკზე, ორ მატრასზე ეძინათ.

დ) საჩივარი განმცხადებლის კორიდალოსის ციხეში ყოფნის არსებითი დროის შესახებ

28. ერთადერთი ნივთი, რაც განმცხადებელს მისცეს, იყო დასაფარებელი. მისთვის არ მიუციათ არც ტანსაცმელი, არც ზეწარი, არც ბალიში, არც საპირფარეშოს ნივთები (მათ შორის საპონი და ქადალდი). საპირფარეშო მოწყობილობებს ის მისადებში ყიდულობდა. ზოგჯერ მას აღარ პქონდა ფული და სხვა პატიმრებისგან თხოვნა უწევდა. მათ ასევე ეხმარებოდნენ სიციალური სამსახური და გარკვეული საქველ-მოქმედო სამსახურები. თუმცა იყო შემთხვევები, როდესაც ის რჩებოდა ტუალეტის ქადალდის გარეშე განსაკუთრებით მაშინ, როცა მუცელთან დაკავშირებული პრობლემების გამო ხშირად უწევდა საპირფარეშოს გამოყენება. ასეთ შემთხვევებში, სისუფთავის შენარჩუნების მიზნით, მას წყლის გამოყენება უწევდა აზიური ტიპის საპირფარეშოდან. მიუხედავად ამ ყველაფრისა, ის „სუფთად ყოფნას“ მაინც ახერხებდა. საბოლოოდ, მან მოახერხა ზეწრისა და ბალიშის მოპოვება, რაც მას სხვა პატიმრებისგან დარჩა. თუმცა ამას, დაახლოებით, ერთი წელი დასჭირდა.

29. 250-დან 360-მდე პატიმრისათვის, კონკრეტულ ფრთაზე, ბეტონზე 10 საშხაპე იყო, რომელსაც განმცხადებელი აღწერდა როგორც ჩიბუხს. ცხელი წყალი მოდიოდა

დღეში ორი საათი, ან ცოტა დიდხანს. იქ არ იყო არც ფარლები და არც ფანჯრები. ზამთარში საშხაპეებს კატები საპირფარეშოებად იუნებდნენ.

30. მას თავისი ტანსაცმლის გარეცხვა თავად უწევდა, რაც ცხელი წელის ნაკლებობის გამო საკმაოდ რთული იყო. ტანსაცმლის გაშრობა შეეძლო მათი საკის ფანჯრის გისოსზე გაფენით.

31. საჭმელი ისეთი ფორმით მიეწოდებოდათ, რომ კატებს შეეძლოთ მის გარშემო ეთამაშათ. ციხეში შესვლამდე ის ვეგეტარიანული იყო, მაგრამ მას მოუწია კვების წვევის შეცვლა, რადგან კორიდალოსში საერთოდ არ არსებობდა ვეგეტარიანული მენიუ.

32. განმცხადებელი „ვაკუუმში ცხოვრობდა“. მას არ შეეძლო ციხის იმ მომსახურე პერსონალთან კონტაქტი, ვინც არ იცოდა ინგლისური ენა. სოციალური მუშაკის, რომელიც ფლობდა ინგლისურ ენას, საჩახავად მას უხდებოდა მოთხოვნის გაკეთება. განმცხადებელს სოციალური მუშაკის ნახვა შეეძლო კვირაში სამჯერ, ორიდან ხუთ წუთამდე. ათი წუთი იყო მაქსიმუმი.

33. მათ არ ჰქონდათ პროფესიული ტრენინგები, კურსები, თუ ბიბლიოთეკა.

34. პირველად, განმცხადებელს კვირაში ერთხელ, სადამოს, ტელეფონით სარგებლობის უფლება ჰქონდა. თუმცა სოციალურმა მუშაკმა უზრუნველყო, რომ მას შესაძლებლობა ჰქონდა ტელეფონი დილით გამოეყენებინა.

2. სპიროს ატანასოპულოსი

35. მოწმე 1994 წლის 14 დეკემბრიდან 1997 წლის 15 სექტემბრამდე კორიდალოსის ციხის მმართველი იყო.

36. მოწმემ არაფერი იცოდა „ალფა“ ფრთაზე მომხდარი მდგომარეობის გაუმჯობესების შესახებ მას შემდეგ, რაც განმცხადებელი იქ კორიდალოსის ციხიდან გადაიყვანეს. მდგომარეობის გარკვეული გაუმჯობესება მოხდა ასევე სპეციალურ ნაწილშიც. ამჟამად სპეციალურ ნაწილში უკვე იყო დაფები, რომელიც საპირფარეშოს გამოყოფდა სხვა დანარჩენი საკისაგან, მაგრამ მას ამ მხრივ განმცხადებელთან დაპირისპირების სურვილი არ ჰქონდა, რადგან შესაძლებელი იყო, რომ მის საკანში არ ყოფილიყო დაფა. სპეციალურ ნაწილში, საკედში ჩიუარები იყო განთავსებული.

37. სპეციალურ ნაწილშიც ისევე ცხელოდა, როგორც მთელ დანარჩენ ციხეში. შესაძლოა ზაფხულში ცხელოდა, მაგრამ ზამთარში ცენტრალური გათბობა იყო.

38. ციხის ადმინისტრაცია მესაკენებს ბალიშებს აწვდიდა, თუმცა ისიც შესაძლებელია, რომ განმცხადებელს არ მიუღია, ვინაიდან იმ პერიოდში იქ ბალიშების სიმცირე იყო. ზეწრებთან დაკავშირებით პრობლემა იყო, განსაკუთრებით უცხოელ პატიმრებთან. ამ უკანასკნელთავის ზეწრები სოციალურ სამსახურს უნდა მიეწოდებინა, რომელთაც შესაბამისი ინგუნტარი დონორებისა და იუსტიციის სამინისტროსგან მიღებული გრანტებიდან ჰქონდათ. ციხის ადმინისტრაცია პატიმრებს საპირფარეშო მოწყობილობებით არ უზრუნველყოფდა. მსგავსი ნივთები მიეწოდებოდათ საქველმოქმედო ირგანიზაციების მიერ სოციალური სამსახურის მეშვეობით. ტუალეტის ქადალდის მიღება შეიძლებოდა სოციალური სამსახურისგან, ან მეორე პატიმრისგან, ან მთავარი ზედამხედველისგან. ზეწრების მოპოვება უფრო რთული იყო, ვიდრე ტუალეტის ქადალდის.

39. საჭმლის მიწოდება არ ხდებოდა არაპიგიერულ გარემოში. მისი დანიშნულების მიხედვით ტრანსპორტირებისას, ის იატაქს 60-70 სმ.-ით სცილდებოდა, თუმცა მოწმე ამაში არ იყო ასი პროცენტით დარწმუნებული.

40. შესაძლებელია, რომ განმცხადებელს სხვა ოთხ პატიმართან ერთად სძინებოდა. როგორც მუხლი, უკეთა პატიმარს ჰქონდა თავისი საწოლი. სხვაგვარი შემთხვევა ძალიან იშვიათია. თუმცა ოთხი პატიმრის ერთ საკანში მოთავსება, როგორც ცნობილია, ხდებოდა.

41. შხაპთან დაკავშირებით პრობლემა არ ყოფილა. თუმცა იმ პატიმრებს, რომლებიც ტანსაცმელს ციხეში რეცხავდნენ პრობლემები ექმნებოდათ.

42. პატიმრები ეკონტაქტებოდნენ სოციალურ მუშაქს, რომლის ნახვაც შეეძლოთ ან იმავე დღეს ან მომდევნო დღეს. პრობლემები შეიძლებოდა შექმნოდათ იმ პატიმრებს, რომლებიც არ საუბრობდნენ ბერძნულად. თუმცა მოწმის აზრით, ისინი ადაპტირებას ახერხებდნენ. ყოველთვის იყო ვინმე, ან მომსახურე პერსონალი ან პატიმარი, ვინც საუბრობდა ინგლისურად.

43. უკეთა ინფორმაცია და აღნიშვნა ბერძნულ ენაზე იყო. უცხოელი პატიმრების ინფორმირება მათი უფლებების შესახებ ხდებოდა ზეპირად, მისვლისთანავე. თუმცა ამას არ ჰქონდა სისტემატური ხასიათი. საინფორმაციო ბუკლეტი „ციხის დაწესებულებაში ყოველდღიური ცხოვრების“ თაობაზე, ინგლისურ ენაზე, ახალმოსულებს ეძლეოდათ 1996 წელს, მაგრამ მოწმემ ვერ გაიხსენა ეს ხდებოდა განმცხადებლის კორიდალოსის ციხეში მისვლამდე, თუ ამის შემდეგ.

3. გასილიერ ფრაგატულა

44. მოწმე იყო კორიდალოსის ციხის „დელტა“ ფრთის სოციალური მუშაკი. ის განმცხადებელს შეხვდა ციხეში და მისი იქ ყოფნის პერიოდში განიხილავდა მის საქმეს.

45. კორიდალოსის ციხის განაყოფში მისვლისას (პატიმრების ფსიქიატრიული საავად-მყოფოს შემდეგ), განმცხადებელი სპეციალურ ნაწილში მოთავსდა. ეს გადაწყვეტილება მიიღეს ციხის მმართველმა და მთავარმა ზედამხედველმა, როგორც მისი მდგომარეობის შედეგი – მას ჰქონდა ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარებისათვის თავის დანებების სიმპტომები. განმცხადებელმა არ იცოდა ამ მდგომარეობის შესახებ სპეციალურ ნაწილში ყოფნისას. მოკლე ხანში, განმცხადებელმა იჩივლა იქ არსებულ მდგომარეობაზე და მოწმემ შეხვედრა მოუწყო მმართველთან, ბ-ნ კოსტარასთან. ამ უკანასკნელმა განმცხადებლის სხვა ფრთაზე გადაყვანის ბრძანება გასცა. თუმცა ეს უნდა ყოფილიყო „დელტა“ ფრთა, რომელიც განკუთვნილი იყო ნარკოტიკების მომხმარებელთათვის. განმცხადებელმა იცოდა ამის შესახებ. მან ეს სხვა პატიმართან ურთიერთობისას გაიგო და იქ გადასვლაზე უარი თქვა. მისი აზრით, სპეციალურ ნაწილში დარჩენა მას დაეხმარებოდა ნარკოტიკული საშუალებებისაგან თავის დაღწევაში. მოწმემ არ დაადასტურა, რომ „დელტა“ ფრთაზე ნარკოტიკები არსებობდა, თუმცა აღნიშნა, რომ „დელტა“ ფრთა პრობლემური იყო იმ პირისათვის, ვისაც სურვილი ჰქონდა თავი დაუწესებინა ნარკოტიკებისთვის“. მისი აზრით, პატიმრებისთვის სპეციალური ნაწილი არ იყო მისაღები. თუმცა განმცხადებელი, რომელსაც ჰქონდა უკან დახევის შეგრძნება, არ უნდა გადაყვანილიყო პირდაპირ „ალფა“ ფრთაზე. ეს ფრთა გამოიყენებოდა იმ პირების მიმართ, ვინც მსჯავრდებული იყო ეკონომიკური დაზაულებისთვის და ვისი ქცევაც კარგად იყო შეფასებული. ამდენად, განმცხადებელს არჩევანი ჰქონდა სპეციალურ

ნაწილსა და „დელტა“ ფრთას შორის. მოწმეს არ უჩევია მისთვის რომელიმეს არჩევა, კინაიდან მას არ სურდა მის პირად არჩევანზე გავლენის მოხდენა. განმცხადებელმა არასაქციალურ ფრთაზე დარჩენა აირჩია. შესაბამისად, სპეციალურ ნაწილში მყოფ მესაკნესთან ერთად, გადაიყვანეს „ალფა“ ფრთაზე, როდესაც მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება, რომ დისციპლინური ვადით მყოფი პატიმრები გადაეყვანათ სპეციალურ ნაწილში.

46. მოწმე განმცხადებელს ინგლისურად ეკონტაქტებოდა. განმცხადებელი არ საუბრობდა ბერძნულად და თავდაპირველად, ეს ართულებდა მისი ადაპტაციის პროცესს, კინაიდან ციხის პერსონალის უმეტესი ნაწილი ინგლისურ ენაზე არ საუბრობდა. თუმცა რამდენიმე ბერძენი პატიმარი ინგლისურად ელემენტარულ დონეზე საუბრობდა. თანდათან განმცხადებელმა მოახერხა ციხის პერსონალთან ბერძნულად ელემენტარული კომუნიკაცია. ინგლისურ ენაზე რაიმე ინფორმაცია არ არსებობდა. ის ბუკლეტი, რომელზეც მითითება გააკეთა ბ-მა ატანასოპულოსმა კორიდალოსში შეიტანეს 1997 წელს.

47. სოციალურ სამსახურს ციხეში ჰქონდა საწყობის ოთახი, სადაც ინახავდნენ ტუალეტის ქაღალდს, საპარსეს, სარეცხსა და სამუალებას, საპონს და ა.შ. ეს ფინანსდებოდა იუსტიციის სამინისტროსა და საქველმოქმედო ორგანიზაციების მიერ. მიტოვებულ პატიმრებს საწყობიდან მოთხოვნა შეეძლოთ გაეკეთებინათ კვირაში ერთხელ. თუმცა ზაფხულის განმავლობაში ხშირად იყო მათი ნაკლებობა. სოციალური სამსახური პატიმრებს არ აღჭურავდა ზეწრებით და დასაფარებლებით. ახალმოსულებისთვის აღნიშნული უნდა მიეწოდებინა ციხის ადმინისტრაციას, მაგრამ შეუძლებელი იყო მათი შეცვლა. მოწმემ არ იცოდა, მიიღო თუ არა განმცხადებელმა ზეწარი. განმცხადებელს უნდა მიეღო ტანსაცმელი, საპირფარეშო მოწეობილობები და ტუალეტის ქაღალდი სოციალური სამსახურიდან, რამდენადაც შესაძლებელი იქნებოდა დადგენილ აკრძალვებორ ერთად. მოწმის აზრით, თუ გავითვალისწინებთ იმ გრძელ პერიოდს, როდესაც განმცხადებელი პატიმრობაში იმყოფებოდა კორიდალოსის ციხეში, ის აუცილებლად გადააწყდებოდა ტუალეტის ქაღალდისა და საპირფარეშო მოწეობილობების დეფიციტს. განმცხადებელს ასევე მიეცა დახმარება საქველმოქმედო ორგანიზაციების მიერ, რომლებთანაც ის მოწმემ დააკავშირა.

4. პეტროს პაპადიმიტრიუ

48. მოწმე იყო კორიდალოსის ციხის თანამესაკნე. მან ერთი წელი გაატარა განმცხადებელთან ერთად ერთ საკანში, ოთხი თვე – სპეციალურ ნაწილში, ხოლო დანარჩენი რვა თვე – „ალფა“ ფრთაზე. მოწმე სპეციალურ ნაწილში იმყოფებოდა საკუთარი სურვილის მიხედვით, რადგან ახალი მისული იყო და გარკვეული სიმშვიდე და სიწენარე უნდოდა. ისინი ორივე გადაიყვანეს „ალფა“ ფრთაზე, რადგან ციხის ადმინისტრაციამ გადაწყვიტა სპეციალურ ფრთაზე განეთავსებინათ დისციპლინური ვადით მყოფი პატიმრები.

49. „დელტა“ ფრთის სპეციალური ნაწილი მოიცავდა ცხრა საკანს, ყოველ მათგანში განთავსებული იყო ორი ან სამი პატიმარი. სპეციალურ ნაწილში ყოფნისას მოწმე საკანს იყოფდა მხოლოდ განმცხადებელთან. იქ იყო ორი საწოლი მატრასით და დასაფარებლით. მათ არ ჰქონდათ ზეწრები და ბალიშები. საპირფარეშოში არ იყო ფარდა.

50. განმცხადებელი ხშირად ჩიოდა, როდესაც სპეციალურ ნაწილში იმყოფებოდა. კინაიდან ძალიან ცხელოდა, მას კი სუნთქვის პრობლემები ჰქონდა, იგი დილის ორ საათზე ხველებით იღვიძებდა. ის კარზე ურტყამდა, რადგან სუნთქვა არ შეეძლო.

51. „ალფა“ ფრთაზე, როგორც მუხლი, საკანში სამი პატიმარი იყო. მოწმე მის საკანში ვერ იხსენებს სამ მესაკენეზე მეტს. მან გაიხსენა ურთი ჩინელი პატიმარი, რომელსაც მათ საკანში უძინა, მაგრამ სამი ვერ გაიხსენა. ასევე იატაკზე მძინარე არავინ ახსოვდა. საპირფარეშოს დაფა ყოველთვის იქ იყო და არ იყო გატეხილი. მოწმეს საკანში კატა ჰქონდა.

52. რაც შეეხება ზოგადად პირობებს კორიდალოსის ციხეში, მოწმემ გაიხსენა შემდეგი: საჭმელი იყო ცუდი და არსებობდა იმის რისკი, რომ კატებისგან იყო დაბინძურებული. შხაპის მიღება ადვილი იყო და რიგში დგომა არ იყო საჭირო. თუმცა არ იყო საკმარისი წეალი და ფარდები. ის განმცხადებელს ესაუბრებოდა ინგლისურად და ხანდახან ბერძნულადაც. იგი ისევე იქცეოდა, როგორც მისი შუამავალი. ციხის აღმინისტრაცია მათ მხოლოდ საპონს აძლევდა. სოციალური მუშაკი ზოგჯერ მათ გარკვეულ ნივთებს აწვდიდა, მაგრამ ეს საქმაოდ როული იყო. საპირფარეშო საგნებს და ტუალეტის ქაღალდს მოწმე თვითონ ყიდულობდა. აპლიკანტი ამ ნივთებს მაშინ ყიდულობდა, როცა ფული პქონდა. ის მოწმეს სოხოვდა კბილის პასტას, ტუალეტის ქაღალდს, რასაც მოწმე აძლევდა. ზოგჯერ შესაძლებელი იყო ბალიშის პოვნა.

გ. კორიდალოსის ციხის შემოწმება

53. კომისიის დელეგატებმა მოინახულეს „დელტა“ ფრთის სპეციალური ნაწილი, სადაც განმცხადებელი იყო დაკავებული მე-9 საკანში. განმცხადებლის მიერ მიწოდებული აღწერა სრულ შესაბამისობაში იყო. ყველა საკანი დაახლოებით ერთი ზომის იყო. საკანი №9 იყო 2,27მ - 3მ-ზე. იმის გათვალისწინებით, რომ საკანში არ იყო ფანჯარა, იგი კლაუსტროფობიული იყო. დელეგატების მისვლის დროს, პატიმრები ჩაკეტილები იყვნენ. საკანი, სადაც ორი ადამიანი უნდა ყოფილიყო, ძალიან ვიწრო იყო. პატიმრები ვირტუალურად შემოსაზღვრულები იყვნენ თავიანთი საწოლებით. არ იყო არანაირი დაფა, რომელიც გამოყოფდა საპირფარეშოს დანარჩენი საკნიდან. იგი საწოლების გვერდით მდგბარეობდა. ზოგიერთმა პატიმარმა ფარდები თვითონ ჩამოკიდა. მთლიანი ნაწილი იყო ძალიან ცხელი. ვენტილაციის არარსებობის გამო, საკნებში ცხელოდა, როგორც „დუმელ ში“. პატიმრები არ იყო გაწმენდილი და ბინძური სუნი იდგა. საკნები იყო ცუდ მდგომარეობაში, ძალიან ჭუჭყიანი. ზოგიერთი პატიმარი ჩიოდა საკანში ვირთხების არსებობის შესახებ. №9 საკანში არ იყო ნიუარა. იქ იყო ონკანი. განმცხადებლის თქმით, რომელიც დაკუვებოდა დელეგატებს შემოწმების დროს, ონკანი უკანასკნელ სანებში იყო დამონტებული. რამდენიმე საკნის კარზე იყო ნიშანი „WC“, რაც პატიმრების თქმით, იმას ნიშნავდა, რომ იმ დროს, როდესაც კარი არ იყო დაკეტილი, მესაკნე ამ ნიშანს ათავსებდა საპირფარეშოს გამოყენების დროს, რათა მეორე მესაკნე არ შესულიყო. განმცხადებლის საკანი გავდა შეასაუკუნეების მიწისქვეშა ჯურდმულს ლუქით. საერთო ატმოსფერო იყო საშინელი.

54. დელეგატებმა ასევე მოინახულეს „ალფა“ ფრთის მესამე სართულზე არსებული საკანი, სადაც განმცხადებელი იყო დაკავებული. კორიდალოსის ციხის მთავარი ზედამხედველის განცხადებით, რომელიც დელეგატებს დაკუვებოდა შემოწმების დროს, ბ-ნი პაპალიმიტრიუ იმავე საკანში იმყოფებოდა. საკანი ზომებით იყო 4.5მ - 2.5მ-ზე. განმცხადებლის მიერ მიწოდებული აღწერა ისევე შესაბამისი იყო იმ განსხვავებით, რომ საპირფარეშოს დაფა არ იყო გაფუჭებული. საკნის ფანჯრებიც ადეკვატური ზომების იყო.

55. დელეგატებმა სარდაფში საკმაოდ სუფთა საშხაპე ნახეს, მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებლის მტკიცებით, ის ბევრად ჭუჭყიანი უნდა ყოფილიყო. საშხაპეთა უმეტესობას პქონდა ფარდები, თუმცა ზოგიერთს – არა.

56. ციხის საწყობის ოთახში იყო პატარა ჩანთები ტუალეტის ქაღალდით და საპირფარეშო მოწყობილობებით, რაც უნდა გადასცემოდათ ახალმოსულ პატიმრებს. თუმცა დელეგატებს აუხსნეს, რომ ეს ჩანთები უკანასკნელ ხანებში მიიღეს. იქ არ იყო ზეწრები. იქ მყოფი მესაკნე ამტკიცებდა, რომ უველა დარიგდა, ან დანარჩენი სამრეცხაოში იყო. იქ ასევე იყო კარადა, რომელშიც, ძირითადად, საპონი იყო.

57. სოციალური სამსახურის ოთახი იმ დროს დაკეტილი იყო. იქ იყო იმის აღმნიშვნელი ნიშანი, რომ უველა ფრთას ემსახურებოდნენ სხვადასხვა დღეებში. ის დელეგატების მოთხოვნის საფუძველზე გააღეს. იქ იყო უამრავი გამოექნებული ტანსაცმელი. დელეგატებს აჩვენეს ტუალეტის ქაღალდები და ერთი ზეწარი. იქ ასევე იყო წიგნი, რომელიც აღწერდა, რომ პატიმრები მიიღიდნენ ოთახში და მათ მიეცათ სხვადასხვა ნივთები, როგორებიცაა საპირფარეშოს ნივთები, ფეხსაცმელი და ა.შ.

58. სამზარეულო იყო საკმაოდ დიდი და სუფთა. ბორბლებიანი მაგიდა, რომლითაც ხდებოდა საჭმლის გადატანა, არ შეესაბამებოდა ბ-ნ ატანასოპულოსის აღწერას. ის საკმაოდ დაბალი იყო.

59. სამზარეულოს გარეთ, დერეფნის ქუთხეში კატამ მოისაქმა. დელეგატებს ასევე პქნდათ შესაძლებლობა ენახათ ტელეფონის რიგში მდგარი პატიმარი. რიგები ძალიან გრძელი იყო.

60. მთავარი ზედამხედველის მიხედვით, კორიდალოსის ციხეში განმცხადებლის დაკავების რიცხვით დათარიღებული პატიმრების განლაგების სქემები არ იყო შენახული. არც ის წიგნი არსებობდა, რომელიც აჩვენებდა პატიმრების მოძრაობას ერთი საკიდან მეორეში. ინახებოდა მხოლოდ ის წიგნები, რომლებშიც აღნიშნული იყო ის საკანი, სადაც კორიდალოსის ციხის დატოვებამდე იმყოფებოდა პატიმარი.

დ. წამების, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის თავიდან აცილების ევროპული კომიტეტის (CPT) დადგენები

61. 1994 წლის 29 ნოემბერს CPT-მ გამოაქვეყნა ანგარიში, რომელიც შეეხებოდა მის ვიზიტს საბურძნებიში 1993 წლის მარტში [კორიდალოსის ციხე CPT-მ ასევე მოინახულა 1997 წლის მაისში], რომელიც მოიცავდა კორიდალოსის ციხესთან დაკავშირებულ შემდეგ დადგენილებებს და რეკომენდაციებს:

....

91 ... კორიდალოსის ციხე მამაკაცებისათვის აშენდა იმისთვის, რომ 480 პატიმარი განთავსებულიყო ოთხ სხვადასხვა ბლოკში, თითოეული 120 საკით, სამ სართულზე. დელეგაციის ვიზიტის პირველ დღეს დაწესებულებების მიუღიერდა 1410 პატიმარი, დაახლოებით 800 მიუსჯელი და მოლოდინში მყოფი მსჯავრდებული. ციხის მთლიანი პერსონალი შეადგენდა 170 ადამიანს, რომელთაგან 110 ციხის ოფიცერი იყო. პერიმეტრის დაცვაზე პასუხისმგებელი იყო შეიარაღებული პოლიცია.

...

95. ციხის დაწესებულებასთან დაკავშირებით, დელეგაციის ვიზიტის შედეგად, CPT შემდეგ პარაგრაფებში გააკეთებს გარკვეული რაოდენობის სპეციალურ რეკომენდაციებს. თუმცა მას სურვილი აქვს დასაწყისში აღნიშნოს, რომ თავისუფლების ჩამორთმევის აქტი სახელმწიფოს აკისრებს გალდებულებას, პირი დაპავოს ისეთ პირობებში, რომელიც პატივს სცემს ადამიანის დირსებას. CPT-ს ვიზიტისას აღმოჩენილმა ფაქტებმა გამოააშკარავა, რომ ციხე პატიმრებით გადატვირთულია, ასევე საბერძნების

ხელისუფლება არ ფიქრობს აღებული ვალდებულების შესრულებას *vis-a-vis* ბევრი პატიმრის მიმართ.

CPT, თავის მხრივ, იძლევა რეკომენდაციას, რომ ძირითადი პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს საბერძნეთის ციხეებში გადაჭედილობის პრობლემის აღმოფხვრას.

...

105. როგორც უკვე აღინიშნა (cf. იხ. §91), დელეგაციის ვიზიტისას მამაკაცებისათვის აშენებულ კორიდალოსის ციხეში იმყოფებოდა დაწესებულებისათვის ოფიციალურად დასაშვებზე სამჯერ მეტი რაოდენობის პატიმარი. სტანდარტული საკანი ზომით 9.5 მ² ადგურვილი იყო დაფით დაფარული აზიური ტიპის საპირფარეშოებითა და ხელის დასაბანი ნიუარით. ერთი ადამიანისთვის ორიგინალურად მოწყობილი საკანი ორი პატიმრისთვისაც დიდია. ორ ადამიანზე მეტისთვის პირობები უკვე ძალიან ვიწრო ხდება. პრაქტიკულად პატიმრების მხოლოდ ძალიან მცირე რაოდენობას ჰქონდა საკუთარი საკანი. საკნების უმეტესობაში ორი ან სამი, ხოლო ნაწილში – ოთხი პატიმარი იმყოფებოდა. გადაჭედვის ხარისხი საშუალო იყო, უფრო მეტად ა ფრთაზე (დაახლოებით 300 პატიმარი), კიდრე ბ, გ, და დ ფრთებზე (რომელთაგან თითოეული იტევდა 350 ან მეტ პატიმარს).

პატიმრების გადაუგანის სქემა აღგენდა, რომ სამ საკანში (ერთი გ ფრთაზე, და ორი დ ფრთაზე) იყო ხუთ-ხუთი პატიმარი. დელეგაციამ მოინახულა აღნიშნული საკანი გ ფრთაზე, სადაც მან აღმოაჩინა ხუთი ინდური წარმოშობის პატიმარი, რომელებიც ამტკიცებდნენ, რომ ასეთ პირობებში ექვსი კვირის განმავლობაში უწევდათ ყოფნა.

106. გადაჭედვის მაღალ ხარისხს უდავოდ აქვს ექსტრემალურად ნეგატიური ეფექტი დაკავების პირობებზე: საცხოვრებელი ფართობი არის ძალიან დარიბი, ვენტილაცია არადეეკვატური, საკანი არაპიგიენური. ბევრ საკანში პატიმრები უველა მიზნით და გარემოებით შემოსაზღვრულები იყვნენ თავიანთი საწოლებით, ავეჯისთვის არ იყო სხვა ოთახი. ზოგიერთ, ძალიან გადაჭედილ საკანში პატიმარი უფრო მეტი იყო ვიდრე საწოლი. გარდა ამისა, საპირფარეშო და დასაბანი საშუალებები გარკვეულ ხანებში შეკეთებას საჭიროებდა.

გადაჭედვის მიუხედავად, პატიმრებს ნორმალური დაშვება უნდა ჰქონდათ ყოველი ფრთის სარდაფში დამონტაჟულ საშხაპესთან. თუმცა რამდენიმე საშხაპე კვადრატი მარტივი შეკეთების სტადიაზე იყო.

107. გადაჭედვის ნეგატიური ასპექტები გარკვეულად შემსუბუქებული იყო საკნის გარეთ ყოფნის გონივრული დროით. 8.30 წთ.-დან 11.30 წთ.-მდე და 14.30 წთ.-დან მზის ჩასვლამდე მესაკნეებს უფლება ჰქონდათ თავისუფლად ემოძრავათ და ურთიერთობა ჰქონდათ სხვა პატიმრებთან მათ ფრთაზე და მათი ფრთის ეზოში. ფრთის ეზოები კარგი ზომის იყო. უნდა აღინიშნოს, რომ ფრთაზე თავისუფალ გადაადგილებას, ციხის პერსონალის მიერ შეუსაბამო კონტროლის შემთხვევაში, შეიძლება არასასურველი ეფექტი ჰქონდეს; როგორი წარმოსადგენია, როგორ უნდა მოხდეს ადნიშნული კონტროლის უზრუნველყოფა (cf. ასევე §96), დელეგაციის ვიზიტისას არსებულ ჯგუფებს სისტემის ხარისხზე (დღის განმავლობაში ციხის 3-4 პერსონალი ფრთაზე, რომელშიც მოთავსებულია 350 ან მეტი პატიმარი).

108. მოქმედების არეალი, ნებისმიერი გაგებით, იყო მცირე. არსებობდა მხოლოდ 236 სამუშაო აღგილი (ანუ 1 სამუშაო აღგილი 6 პატიმარზე), პრაქტიკულად ზოგადი მომსახურების უველა სფეროში (სამზარეულო, სამრეცხაო, დასუფთავება, რემონტი, საწყობი და ა.შ.). არანაირი სექცია არ მუშაობდა. თუმცა ბეჭდვის და წიგნის აწყობის

პროფესიული ტრენინგ-ცენტრი, 30 პატიმრის ადგილით, გახსნილი იყო 1993 წლიდან. სამუშაო ადგილების სიმცირე გაპროტესტებული იყო ბევრი მისჯილი პატიმრის მიერ, ვინაიდან ის მათ თავიდან აცილებდა პრივილეგიას - სამუშაოს საშუალებით მიეღოთ გადაწყვეტილების შემსუბუქება.

არ მოქმედებდა არანაირი სასწავლო პროგრამა. ციხის ბიბლიოთეკა პატარა და ცუდად აღჭურვილი იყო. ამასთან, ციხეში არ იყო არც სპორტული დარბაზი და როგორც დელეგაციაში დაადგინა, არ ტარდებოდა არანაირი სპორტული ლონისძიება. თუმცა სავარჯიშო ეზო გარკვეული თამაშებისთვის (მაგ.: ხელბურთი) საქმაოდ დიდი იყო და არსებობდა იმის შესაძლებლობაც, რომ სპორტული წვრთნისათვის ყველა ეზოში გამოყოფილიყო ფართობი (ვიზიტისას პატიმრების მცირე რაოდენობა ვარჯიშობდა ფრთის სარდაფში).

შეჯამებისთვის, მამაკაცების კორიდალოსის ციხეში მყოფ მნიშვნელოვან უმრავლესობას (მათ შორის, მისჯილი პატიმრების უმრავლესობას) ციხის მხრიდან არ ჰქონდა, არც მუშაობისა და არც სწავლის შესაძლებლობა, სპორტული საქმიანობაც საკმაოდ შეზღუდული იყო. პატიმრების უმეტესობა მთელ დღეს ატარებს მათი დაკავების ფრთისა და ეზოს გარშემო სეირჩობაში, ახალგაზრდა პატიმრებთან საუბარში, თუ საკნებში ტელევიზორის ყურებაში. ასეთი მონოტონური და უმიზნო არსებობა აბსოლუტურად შეუსაბამოა საბერძნების პატიმრებთან მოქცევის მირითადი წესების კოდექსის სოციალური რეაბილიტაციის მიზანთან (cf. §94).

109. რაც შეეხება კორიდალოსის მამაკაცთა ციხეში არსებულ მატერიალურ პირობებს, CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ:

- სასწრაფოდ მიღებულ იქნეს ზომები, რათა არ მოხდეს ერთ საკანში სამ პატიმარზე მეტის მოთავსება;
- სერიოზული საქმიანობა უნდა ჩატარდეს იმისათვის, რომ რაც შეიძლება სწრაფად შემცირდეს პატიმართა რაოდენობა საკანში ორამდე (პრინციპში გრძელვადიან პერსპექტივაში ყველა პატიმარი უნდა განთავსდეს ცალ-ცალკე, გარდა იმ პატიმრისა, რომლის მარტო დატოვებაც არ არის მიზანშეწონილი);
- ყველა პატიმარს ჰქონდეს მისი საწოლი და მატრასი;
- საშხაპე კვადრატები, საპირფარეშოები და სარეცხი მოწყობილობები უნდა აღდგეს კარგ დონემდე და უნდა შენარჩუნდეს პიგინურ პირობებში.

რაც შეეხება საქნის გარეთა საქმიანობებს, CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ:

- უკანასკნელი მცდელობები, სამუშაო ადგილების რაოდენობისა და პროფესიული ტრენინგის ადგილების გაზრდასთან დაკავშირებით, გააქტიურდეს;
- დაუყოვნებლივ უნდა მოხდეს ციხის საღონისძიებო პროგრამების გაუმჯობესების საშუალებების სრული გამოყენება (მათ შორის, განათლება, სპორტი და აღდგენითი სამუშაოები) და სრულყოფილი პროგრამების დანერგვა, მას შემდეგ რაც გადაიჭრება გადაჭედვის პრობლემა.

133. კორიდალოსის მამაკაცთა ციხის სპეციალური ნაწილი შედგებოდა 10 საკნის ორი ჯგუფისაგან, რომელთაგან ყველა გამოიყენებოდა როგორც დისციპლინური

პატიმრობა მისჯილების მიერ, ასევე სხვა სპეციალური მიზნებისათვის. 7 მ² ზომის საკედი აღჭურვილი იყო მხოლოდ საწოლებით, არ იყო არანაირი სხვა ავეჯი (მაგ., მაგიდა ან სკამი). იყო ადეკვატური ვენტილაცია და ხელოვნური შუქი, თუმცა ბუნებრივ შუქზე დაშვება, საუკეთესო შემთხვევაში, იყო საშუალო. ეგელა საკანში არსებობდა აზიური ტიპის საპირფარეშო, ზოგიერთ საკანში იყო გასარეცხი ტაშტი. მიმდებარე სავარჯიშო ეზო ზომებით არის დაახლოებით 40 მ² მთელი ნაწილი მოითხოვს გადასხვაფერებას, რაც მიმდინარეობდა კიდევ.

134. დელეგაციის ვიზიტის განმავლობაში დასჯის მიზნით იქ არავინ ყოფილა. ტრანსვესტიტიტე პატიმრების გარევული რაოდენობა იმყოფებოდა საკუთარი მოთხოვნის საფუძველზე. სხვა პატიმრები იქ არანებაყოფლობით იმყოფებოდნენ კოდექსის 93-ე და 94-ე მუხლების საფუძველზე (სპეციალური ნაწილის რეესტრის არარსებობამ არსებითი საფუძვლის დამტკიცება გაართულა). მათ ნაწილს პქონდა ან ფსიქოლოგიური, ან ფსიქიატრიული პრობლემები.

პატიმრებს უფლება პქონდათ თავისუფლად ემოქრავათ ნაწილის ტერიტორიაზე დღის უმეტესი პერიოდის განმავლობაში. მათ საკანში პქონდათ ტელევიზორი და სხვა პირადი ნივთები (თუმცა პერსონალის მტკიცებით, დისციპლინური სასჯელის მოხდის დროს, პატიმარი საკნიდან გერ გამოდიოდა და მას პირადი ნივთების ქონის უფლება არ პქონდა).

135. სპეციალურ ნაწილში დაკავების პირობები მთლიანობაში მისაღებია იმ პატიმრებისთვის, რომლებიც იხდიან დისციპლინურ სასჯელს სპეციალურ საკანში. თუმცა CPT მიიჩნევს, რომ მსგავსი პატიმრების საკნებში მიზანშეწონილია იდგეს, თუნდაც, იატაკზე დამაგრებული მაგიდა და სკამები.

CPT ასევე რეკომენდაციას იძლევა, რომ ყველა პატიმარს, მათ შორის, ვისაც სასჯელის მოხდა დასჯის მიზნით უწევთ სპეციალურ საკანში, უფლება მიეცეთ ყოველდღე, თუნდაც ერთი საათი, იმყოფებოდნენ სუფთა პარზე.

136. ნაწილში დაკავების პირობები ნაკლებად ხელსაყრელია იმ პატიმრებისთვის, ვისაც სპეციალურ ნაწილში ყოფნა არადამსჯელი მიზნებისთვის უწევთ, განსაკუთრებით, თუ ეს მუთოდი გამოიყენება დიდი ვადით.

რაც შეეხება იმ პატიმრებს, რომლებიც იქ იმყოფებიან პირადი პრობლემების, და/ან მათი პირადი დაცვის მიზნით, CPT იწვევს საბერძნების ხელისუფლებას, განიხილოს სოციალური ხასით სპეციალური ნაწილის შექმნის შესაძლებლობა.

ნაწილი აბსოლუტურად შეუსაბამოა ფსიქიატრიული დახმარების მსურველი პირის განსათავსებლად. არც მატერიალური გარემო და არც პერსონალი (ციხის ჩვეულებრივი ოფიცრები) შესაბამისი არ არის. CPT რეკომენდაციას იძლევა, რომ იქ ასეთი პატიმრების განთავსება არ მოხდეს. გამონაკლის შემთხვევაში, ის პატიმრები, რომლებიც ემოციურად ან ფსიქოლოგიურად არიან პრობლემურები, დროებით უნდა განათავსონ სპეციალურ ნაწილში და უნდა იყვნენ მკაცრი მეთვალყურეობის ქვეშ.

CPT იძლევა რეკომენდაციას, რომ:

– ის საკნები აღნიშნულ ნაწილში, რომელიც განკუთვნილი არ არის სადამსჯელო მიზნებისათვის, აღიჭურეოს ციხის ჩვეულებრივი საკნის მსგავსად;

– გამოსაყენებელი რეჟიმი, ერთის მხრივ, დასჯის მიზნით იქ განთავსებული პატიმრების მიმართ და მეორეს მხრივ, სხვა მიზნების გამო ამ ნაწილში განთავსებული პატიმრების მიმართ, გამოხატულად განისაზღვროს“.

II. შესაბამისი შიდა სახელმძღვანელოზი სამართალი

62. პენიტენციური კოდექსის 51-ე მუხლის მუ-2 და მუ-3 პუნქტების მიხედვით, პატიმრის კორესპონდენცია შეიძლება გაკონტროლდეს, თუ ამის მოთხოვნა წარმოიშვა უსაფრთხოების მიზნების გამო ან, თუ არსებობს სერიოზული დანაშაულების ჩადენის რისკი, ან იმისთვის, რომ დადგინდეს, ჩადენილია თუ არა ასეთი დანაშაულები.

სამართალი

I. პონენციის მე-3 მუხლის მითითებული დარღვევა

63. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ კორიდალოსის ციხეში მისი დაკავების პირობები არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპერობას უტოლდებოდა. სასამართლოს წინაშე მისი საჩივარი ფოკუსირებული იყო ციხის „დელტა“ ფრთის სპეციალურ ნაწილში არსებულ პირობებზე. განმცხადებელი უყრდნობოდა კონკრეტის მუ-3 მუხლს, რომელიც ითვალისწინებს:

„არავინ შეიძლება გახდეს წამების, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპერობის ან დასჯის მსხვერპლი“.

64. განმცხადებელმა აღნიშნა, რომ მისთვის არასოდეს უკითხავთ სპეციალურ ნაწილში განთავსების თაობაზე. ციხის ადმინისტრაციამ ეს თავად გადაწყვიტა მისი კორიდალოსის ციხეში მისვლის ერთი კვირის შემდეგ. მას მისცეს შესაძლებლობა გადასულიყ „დელტა“ ფრთის ჩევულებრივ საკანში, მაგრამ ის ამაზე არ დათანხმდა, რადგან ნარკოტიკებისგან შორს ყოფნა უნდოდა. განმცხადებელი აცხადებდა, რომ პირობები მნიშვნელოვნად არ გაუმჯობესებულა მისი წამოსვლისა და დელეგაციის ვიზიგს შორის პერიოდში. ის ჩიოდა, რომ მას საწოლით შემოფარგლულს უწევდა დღის მნიშვნელოვანი ნაწილის გატარება გენტილაციისა და ფანჯრის გარეშე. ის ასევე ჩიოდა, რომ ციხის ადმინისტრაცია მესაკნეებს არ უზრუნველყოფდა ზეწრებით, ბალიშებით, ტუალეტის ქაღალდით და საპირფარეშო მოწყობილობებით. მიუხედავად იმისა, რომ განმცხადებლის მსგავს მიტოვებულ პატიმრებს შეეძლოთ მიემართოთ სოციალური სამსახურისათვის, შესაძლებელი იყო, რომ მათი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილებულიყო. ის ფაქტი, რომ მას შეეძლო საპირფარეშო მოწყობილობები და ტუალეტის ქაღალდი მიეღო სხვა პატიმრისაგან, აბსოლუტურად არ ათავისუფლებს მოპასუხე სახელმწიფოს კონვენციით დაკისრებული პასუხისმგებლობისაგან. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მას ყველაზე ცხელ პერიოდში ეძინა გადასაფარებელზე ბალიშისა და ზეწრის გარეშე. ის ასევე ჩიოდა, რომ უწევდა საპირფარეშოს გამოყენება სხვა პატიმრის თანდასწრებით და თვითონაც ესწრებოდა თანამესაკნის მიერ ტუალეტის გამოყენების პროცესს. განმცხადებლის თქმით, ის თავს დამცირებულად და განადგურებულად გრძნობდა და დაკავების პირობებს მასზე პქონდა უარყოფითი ფიზიკური და მორალური ეფექტი.

65. მთავრობამ პირველ რიგში განაცხადა, რომ განმცხადებელმა თვითონ ითხოვა სპეციალურ ნაწილში გადაყვანა. ციხის ხელმძღვანელობას უნდოდა მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილება. ვინაიდან სხვა საკნები არ იყო ხელმისაწვდომი, მას მოუწია სხვა პატიმრებთან ერთად საკნის გაყოფა. შედეგად, საპირფარეშოსთან დაკავშირებით,

წარმოიშვა პრობლემა. განმცხადებელს სურვილის შემთხვევაში, ნებისმიერ მომენტში შეეძლო ციხის სხვა ჩატილში გადასვლა. როგორც ჩანს, განმცხადებელს ეს არასოდეს მოუთხოვია, ვინაიდან მას მეგობრული ურთიერთობა ჩამოუყალიბდა თანამესაკნესთან ბ-ნ პაპადიმიტრიუსთან. მათი ურთიერთობის სპეციფიური მახასიათებლები ასევე ჩანს იმ ფაქტიდან, რომ ისინი აგრძელებდნენ ერთ საკანში ცხოვრებას მას შემდეგაც, რაც განმცხადებლის დაკავებიდან ორი თვის შემდეგ ისინი „ალფა“ ფრთაზე გადაიყვანეს.

66. უფრო მეტიც, მთავრობა აპროტესტებდა იმას, რომ გასაჩივრებული მოქცევა აღწევდა სისახტიკის მინიმალურ ზღვარს, რათა მოხველრილიყო მე-3 მუხლის ფარგლებში. ისინი აცხადებდნენ, რომ დაკავების გასაჩივრებული პირობები არც ერთ შემთხვევაში არ გამოხატავდა ზიზღს ან უპატივცემულობას განმცხადებლის, როგორც პიროვნების მიმართ. პირიქით, ციხის ხელმძღვანელობა ცდილობდა შეემსუბუქებინა მისთვის მდგომარეობა დამატებითი სატელეფონო ზარების განხორციელების შესაძლებლობის მიცემით. განმცხადებელმა თვითონ განაცხადა, რომ სპეციალურ ნაწილში არასოდეს ჭუქვიანი არ დარჩენილა. მას შეეძლო შხაპის მიღება და პქონდა ციხის ფიქიატრთან ხშირი კონტაქტი. მთავრობის განცხადებით, არ არსებობდა მტკიცებულება, რომ პატიმრობის პირობებმა განმცხადებელს მიაუენა ზიანი ან ფიზიკური თუ მორალური განცდა.

67. სასამართლო აცხადებს, რომ მისი პრეცედენტული სამართლის მიხედვით ცუდად მოპყრობამ უნდა მიაღწიოს მინიმალურ ზღვარს, იმისათვის, რომ მოხვდეს მე-3 მუხლის მოქმედების სფეროში. სისახტიკის მინიმალური ზღვარის შეფასება შედარებითა; ის დამოკიდებულია საქმის ყველა გარემოებაზე, როგორებიცაა მოპყრობის ხანგრძლივობა, მისი ფიზიკური და მორალური ეფექტები და ზოგიერთ შემთხვევაში სქესი, ასაკი და მსხვერპლის ჯანმრთელობის მდგომარეობა (იხ. სხვა ხელისუფალთა შორის, ირლანდია გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, 1978 წლის 18 იანვრის გადაწყვეტილება, სერია ა, №25, გვ. 65, პუნქტი 162).

68. უფრო მეტიც, იმის განსაზღვრისთვის არის თუ არა მოპყრობა „დამამცირებელი“ მე-3 მუხლის გაგებით, სასამართლო მხედველობაში მიიღებს რამდენად იყო მისი მიზანი ჩართული პირის დამცირება და მისი მდგომარეობის გაუარესება და იმდენად, რამდენადაც შედეგები არის ჩართული, მე-3 მუხლის საწინააღმდეგოდ მის პიროვნებაზე უარყოფითად იმოქმედა თუ არა ამ ქმედობაში (იხ. რანინები ფინეთის წინააღმდეგ, 1997 წლის 16 დეკემბრის გადაწყვეტილება, განჩინებებისა და გადაწყვეტილებების ანგარიშები, 1997-VIII, გვ. 2821-22, პუნქტი 55).

69. რაც შეეხება მოცემულ საქმეს, სასამართლო პირველ რიგში აღნიშნავს, რომ მთავრობის არგუმენტის საწინააღმდეგოდ, განმცხადებელი სპეციალურ ნაწილში მისი სურვილის გამო არ მოუთავსებით. ქ-ნ ფრაგატულას ჩვენების მიხედვით, ამ ზომის გამოექნება გადაწყვიტეს ციხის მმართველმა და მთავარმა ზედამხედველმა და დაკავშირებული იყო აპლიკანტის სამედიცინო მდგომარეობასთან, უფრო მეტად იმ ფაქტან, რომ ის განიცდიდა უცან დახევის სიმპტომებს. იმავე მოწმის მიხედვით, როდესაც განმცხადებელი გაეცნო სპეციალურ ნაწილში არსებულ მდგომარეობას, მას შესთავაზეს სხვაგან გადასვლა, კერძოდ, „დელტა“ ფრთაზე, სადაც დაკავებული იყვნენ ნარკოტიკების მომხმარებლები. მიუხედავად იმისა, რომ ქ-ნი ფრაგატულა გამოხატულად არ ცნობდა, რომ „დელტა“ ფრთაზე არსებობდა ნარკოტიკები, მან განაცხადა, რომ „ფრთა პრობლემური იყო მათთვის, ვისაც ნარკოტიკებისთვის თავის დანებების სურვილი ჰქონდა“. სასამართლო მიიჩნევს, რომ „დელტა“ ფრთაზე აღგილი ჰქონდა ნარკოტიკების უცანონო მოძრაობას, რაც მნიშვნელოვანი პრობლემაა. ამ გარემოებებში სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლის დადანაშაულება არ შეიძლება სპეციალური ნაწილიდან გადასვლაზე უარის თქმასთან დაკავშირებით.

სასამართლო, თავის მხრივ, მიიჩნევს, რომ განმცხადებელს არც ურთ შემთხვევაში არ განუცხადებია თანხმობა „დელტა“ ფრთის სპეციალურ ნაწილში დაკავების თაობაზე.

70. სპეციალურ ნაწილში დაკავების პირობებთან დაკავშირებით სასამართლო დაეყრდნო დელეგატების მიერ აღმოჩენილ ფაქტებს, განსაკუთრებით განმცხადებლის საკნის ზომის, განათებისა და ვენტილაციის თაობაზე ეს არის ის ელემენტები, რომლებიც არ შეუცვლილა განმცხადებლის იქ პატიმრობასა და დელაგატების ვიზიტს შორის. რაც შეეხება ვენტილაციას, დელეგატების მიერ დადგენილი ფაქტები სრულად არ შეესაბამება CPT-ს მიერ დადგვნილს, რომლებმაც კორიდალოსის ციხე მოინახულეს 1993 წელს და ანგარიში წარადგინეს 1994 წელს. მაშინ, როცა CPT-ს ინსპექტორებმა კორიდალოსის ციხე მოინახულეს მარტში, დელეგატები იქ იმყოფებოდნენ ივნისში, წლის იმ პერიოდში, როდესაც კლიმატური პირობები უფრო მეტად ახლოსაა განმცხადებლის მიერ გასახივრებულ პერიოდთან. უფრო მეტიც, სასამართლო მხედველობაში იღებს ფაქტს, რომ დელეგატებმა განმცხადებლის საჩივარი სიღრმისეულად გამოიძიეს და განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციეს პირობებს ზუსტად იმ ადგილებში, სადაც განმცხადებელი იმყოფებოდა პატიმრობაში. ამ გარემოებებში სასამართლო მიიჩნევს, რომ კომისიის დელეგატების მიერ დადგენილი ფაქტები სანდოა.

71. სასამართლოს განცხადებით, განმცხადებელი აღიარებს ფაქტს, რომ საკნის კარი დღის განმავლობაში ლია იყო და მას შეუძლო სპეციალურ ნაწილში თავისუფლად გადაადგილება. მიუხედავად იმისა, რომ ნაწილი და მისი სავარჯიშო ეზო პატარა იყო, მოქმედობის შეზღუდული შესაძლებლობები განმცხადებელს გარკვეული ფორმით ასვენებდა.

72. თუმცა სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებელს საღამოს ნაწილისა და ლამის გატარება უხდებოდა მის საკანში. მიუხედავად იმისა, რომ კამერა ურთ აღმიანჩე იყო მოწყობილი, განმცხადებელს თანამესაკნესთან უხდებოდა მისი გაყოფა. ეს არის ერთი ასპექტი, რომელშიც განმცხადებლის მდგომარეობა CPT-ს 1994 წლის ანგარიშისაგან განსხვავებულადაა აღწერილი. საკნის გაზიარება სხვასთან, საუკეთესო შემთხვევაში, გულისხმობდა, რომ საკანში ყოფნისას განმცხადებელი საწოლით იქნებოდა შემოფარგლული. უფრო მეტიც, საკანში არ იყო ვენტილაცია და კარის სათვალთვალოს გარდა არაფერი იყო ლია. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ კორიდალოსის ციხეში ვიზიტისას დელეგატებმა დაადგინეს, რომ მიუხედავად ივნისისა, როდესაც ტემპერატურა საბერძნებელი მაქსიმუმს ჯერ კიდევ არ აღწევს, სპეციალური ნაწილი იყო აუტანლად ცხელი. მართალია, რომ დელეგატების ვიზიტი შედგა შუადღისას, როცა განმცხადებელი არ უნდა ყოფილიყო ჩაკეტილი საკანში. როგორც ჩანს, სასამართლომ აღნიშნა, რომ განმცხადებელი სპეციალურ ნაწილში მოთავსდა წლის იმ პერიოდში, როცა საბერძნებელი ტემპერატურა მნიშვნელოვნად ისრდება თუნდაც საღამოს და ხშირად დამეც. ეს დაადასტურა ბ-ნმა პაპადიმიტრიუმაც, რომელიც განმცხადებელთან ურთად იყოფდა საკანს და რომელმაც აღნიშნა, რომ ეს უკანასკნელი მნიშვნელოვნად იყო შეწუხებული სიცხით და საკანში ვენტილაციის ნაკლებობით.

73. სასამართლო ასევე მიუთითებს, რომ საღამოს და დამე, როცა საკნის კარი იხურებოდა განმცხადებელს უხდებოდა მისსავე საკანში აზიური ტიპის საპირფარებოს გამოყენება. საპირფარებო საკნიდან არ იყო გამოყოფილი დაფით და განმცხადებელი არ იყო საკანში ერთადერთი.

74. ზემოთქმულიდან გამომდინარე, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოცემულ საქმეში არ არსებობს განმცხადებლის დამცირების ან მისი მდგომარეობის გართულების პოზიტიური განზრახვა. სასამართლოს თქმით, მიუხედავად იმისა, რომ მხედველობაშია მისაღები

ის ფაქტორი, იყო თუ არა მოქცევის მიზანი პირის დამცირება, თუ მისი მდგომარეობის გაუარესება, ასეთი მიზნის არარსებობას არ შეუძლია გამორიცხოს მე-3 მუხლის დარღვევის დადგენა (იხ. გ. გაერთიანებული სამეცნი წინააღმდეგ [GC], №24888/94, პუნქტი 71, ადამიანის უფლებათა უკროპული სასამართლო 1999-IX).

75. ამდენად, მოცემულ საქმეში ფაქტია, რომ კომპეტენტურ ხელმძღვანელობას არავითარი ზომები არ მიუღია იმისთვის, რომ გაუქმდებელი განმცხადებლის დაკავების ობიექტურად მიუღებელი პირობები. სასამართლოს აზრით, უმოქმედობა მიუთითებს განმცხადებლის მიმართ პატივისცემის არარსებობაზე. სასამართლო მხედველობაში იღებს, რომ ბოლო ორი თვის განმავლობაში განმცხადებელს 24 საათიდან მნიშვნელოვანი ნაწილის გატარება უხდებოდა საწოლით შემოფარგლულ მდგომარეობაში ვენტილაციისა და ფანჯრის გარეშე მაშინ, როცა დროდადრო აუზანელად ცხელოდა. მას ასევე უხდებოდა საპირფარეშოს გამოყენება მესაკის თანდასწრებით და ესწრებოდა მესაკის მიერ განხორციელებულ ანალოგიურ პროცესს. სასამართლო არ ეთანხმება მთავრობის მითითებას, რომ აღნიშნულმა პირობებმა განმცხადებელზე არ იმოქმედა მე-3 მუხლთან შეუსაბამო მუხლთან. ამის საწინააღმდეგოდ, სასამართლოს აზრით, ციხის გასაჩივრებული პირობები ამცირებდა განმცხადებლის ადამიანურ ღირსებას და მასში წარმოშობდა მწუხარებისა და დაბალი ღირსების განცდას, რაც ამცირებდა და აუარესებდა მის მდგომარეობას, რასაც შეეძლო მისი ფიზიკურად და მორალურად გატეხვა. საერთო ჯამში, სასამართლო მიიჩნევს, რომ კორიდალოსის ციხის დელტა ფრთის სპეციალურ ნაწილში განმცხადებლის პატიმრობის პირობები უტოლდებოდა კონვენციის მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ დამამცირებელ მოპყრობას.

ამდენად, აღნიშნული დებულება დაირღვა.

II კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის მითითებული დარღვევა

76. განმცხადებელი ჩითდა, რომ ის იყო მოლოდინში მყოფი პატიმარი, მიუხედავად ამისა, ის დაექვემდებარა იმავე რეჟიმს, რომელშიც მისჯილი პატიმრები იმყოფებოდნენ. ის ამტკიცებდა, რომ კორიდალოსის ციხის ხელმძღვანელობის მხრიდან მიუსჯელი პატიმრების მიმართ იმავე რეჟიმის გამოყენება, რაც მისჯილების მიმართ გამოიყენება, უდანაშაულობის პრეზუმაციის დარღვევას უტოლდება. ის დაეყრდნო კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტს, რომელიც ითვალისწინებს:

„ყველა ბრალდებული მიიჩნევა უდანაშაულოდ, კანონის შესაბამისად, დამნაშავედ ცნობამდე“.

77. მთავრობის განცხადებით, მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის ინტერპრეტაცია არ შეიძლება ასეთი ფორმით მოხდეს.

78. სასამართლო მიიჩნევს, რომ კონვენცია არ მოიცავს რაიმე მუხლს, რომელიც განსხვავებული მოქცევის რეჟიმს განსაზღვრავს მისჯილი და მიუსჯელი პატიმრებისთვის ციხეში. არ შეიძლება ითქვას, რომ განმცხადებლის მიერ მითითებული საფუძვლით დაირღვა მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი.

შესაბამისად, კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი არ დარღვეულა.

III. კონვენციის მე-8 მუხლის მითითებული დარღვევა

79. განმცხადებელმა გაასაჩივრა, რომ კომისიის სამდივნოს მიერ მისთვის გაგზავნილ წერილებს კორიდალოსის ციხის აღმინისტრაცია ხშირად მისი თანდასწრების გარეშე ხსინდა. ის გერდნობოდა კონვენციის მე-8 მუხლს, რომელიც ითვალისწინებდა:

„1. ყველას აქვს უფლება მოითხოვოს თავისი პირადი და საოჯახო ცხოვრების, სახლისა და მიმოწერის პატივისცემა.

2. საჯარო ხელისუფლება არ ჩაერევა ამ უფლების განხორციელებაში, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა კანონის შესაბამისად, ეს დასაშვებია და როცა ეს აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უსაფრთხოების, საზოგადოებრივი წესრიგის, ან ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ინტერესებიდან გამომდინარე, უწესრიგობის ან სისხლის სამართლის დანაშაულის აღკვეთისათვის, ჯანმრთელობისა და მორალის, ან სხვების უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვისათვის“.

80. მთავრობის განცხადებით, პატიმრებისათვის გაგზავნილი წერილები ყოველთვის იხსნება მათ წინ, რადგან ეს კანონის მოთხოვნაა და აუცილებელია ისეთი სისხლის სამართლის დანაშაულების თავიდან აცილებისათვის, როგორიცაა ნარკოტიკების კონტრაბანდა ციხეში. კონვენციის ორგანოების მიერ გაგზავნილი წერილების გამორიცხვა არ შეიძლება, ვინაიდან კომისიის ან სასამართლოს კონვერტები შეიძლება გაყალბდეს კრიმინალების მიერ.

81. სასამართლოს თქმით, არ დადგენილა ის ფაქტი, რომ კომისიის მიერ გაგზავნილი წერილები იხსნებოდა განმცხადებლის არეალის დროს. თუმცა მთავრობა აღიარებს, რომ კონვენციის ორგანოების მიერ გაგზავნილი წერილები ყოველთვის იხსნება ჩართული პატიმრის თანდასწრებით. აქედან გამომდინარეობს, რომ კომისიის მიერ განმცხადებლისთვის გაგზავნილი წერილები იხსნებოდა. ამდენად, მოხდა კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებულ, პირადი კორესპონდენციის პატივისცემის უფლებაში ჩარევა, რისი გამართლებაც შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ადგილი ჰქონდა მეორე პარაგრაფით გათვალისწინებულ დებულებებს.

82. კერძოდ, ჩარევა, თუ ის არ ეწინააღმდეგება მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტს, იქნება „კანონის შესაბამისი“, მიმართული სამართლებრივი მიზნისკენ და დემოკრატიულ საზოგადოებაში აღნიშნული მიზნის მიღწევისთვის აუცილებელი (იხ. სილვერი და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, 1983 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილება, სერია ა, №61, გვ. 32; პუნქტი 84 და პეტრა რუმინეთის წინააღმდეგ, 1998 წლის 23 სექტემბრის გადაწყვეტილება, ანგარიშები 1998-VII, გვ. 2853, პუნქტი 36).

83. ჩარევას ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, კერძოდ, სასჯელადსრულების კოდექსის 51-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტები და სასამართლო ქმაყოფილია, რომ ამას ჰქონდა სამართლებრივი მიზანი „თავიდან აეცილებინა არეულობა, ან დანაშაული“.

84. რაც შეეხება ჩარევის აუცილებლობას, სასამართლო ვერ პოულობს ვერანაირ აუცილებელ მიზანს იმ შესაბამისი კორესპონდენციის მონიტორინგის განხორციელებისთვის, რომლის კონფიდენციალურობაც ძალიან მნიშვნელოვანია (იხ. კემპბელი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, 1992 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილება, სერია ა, №233, გვ. 22, პუნქტი 62). მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობამ ზოგადად მიუთითა კომისიის კონვერტების გაყალბების თაობაზე და ამ გზით აკრძალული ნივთიერებების ციხეში კონტრაბანდის შესახებ, სასამართლო მიიჩნევს, რომ როგორც კონვენციის ორგანოებმა წინა შემთხვევებში ჩათვალეს, ეს რისკი იმდენად უმნიშვნელოა, რომ არ უნდა იქნეს გათვალისწინებული (ibid). შესაბამისად, გასაჩივრებული ჩარევა არ იყო აუცილებელი დემოკრატიული საზოგადოებისთვის მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტის გაგებით.

შესაბამისად, დაირდვა კონვენციის მე-8 მუხლი.

IV. პონენციის 41-ე მუხლის ბამოზენება

85. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ მოხდა კონვენციისა და მისი ოქმების დარღვევა და თუ მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა სახელმწიფო ორგანიზაციის სამართლი მხოლოდ ნაწილობრივი დაკმაყოფილების საშუალებას იძლევა, სასამართლო, აუცილებლობის შემთხვევაში, უსრულებელყოფს დაზარალებული მხარის სამართლიან დაკმაყოფილებას“.

ა. ზიანი

86. განმცხადებელი მოითხოვდა 42 000 000,00 ლრაშმას (GRD) არამატერიალური ზიანის ასანაზღაურებლად. ის მიუთითებდა მის მიმართ კონვენციის დარღვევის თაობაზე, რომელმაც გამოიწვია მის ფიზიკურ და მორალურ არსში სერიოზული ჩარევა, გამოიწვია მასში ნერვიულობისა და სტრესის მნიშვნელოვანი ხარისხით განცდა.

87. მთავრობა მიიჩნევს, რომ კონვენციის დარღვევის არსებობის დადგენამ უნდა გამოიწვიოს განმცხადებლისთვის მიუენტული არამატერიალური ზიანის ადეკვატური დაკმაყოფილება. ნებისმიერ შემთხვევაში, მთავრობა მიიჩნევდა, რომ მოთხოვნილი თანხა იყო ძალიან მაღალი და 2 000 000,00 ლრაშმის ოდენობის თანხის გადახდა იქნებოდა გონივრული.

88. სასამართლომ მხედველობაში მიიღო რა მის მიერ ზემოთ დადგენილი გარემოებები განმცხადებლის საჩივართან დაკავშირებით, დაადგინა, რომ მან განიცადა გარკვეული არამატერიალური ზიანი, როგორც დაკავების შედეგი, რისი კომპენსირებაც არ შეიძლება მხოლოდ კონვენციის დარღვევის ფაქტის დადგენით. მიუკერძოებელ საფუძველზე გადაწყვეტილების შედეგად, სასამართლომ განმცხადებლისთვის გადასაცემ თანხად 5 000 000,00 (GRD) ლრაშმა განსაზღვრა.

ბ. საურავი

89. სასამართლოსთვის ხელმისაწვდომი ინფორმაციის მიხედვით საბერძნეთში გამოყენებადი საურავის კურსი გადაწყვეტილების გამოქვეყნების დღეს არის წელიწადში 6%.

ამ მიზანით, სასამართლო

1. ადგენს ერთხმად, რომ დაირდვა კონვენციის მე-3 მუხლი;
2. ადგენს ერთხმად რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტი;
3. ადგენს ექვსი ხმით ერთის წინააღმდეგ, რომ დაირდვა კონვენციის მე-8 მუხლი;
4. ადგენს ერთხმად,
  - ა) რომ მოპასუხე სახელმწიფო სამი თვის ვადაში განმცხადებელს უნდა გადაუხადოს 5 000 000,00 GRD (ხუთი მილიონი დრაშმა) არამატერიალური ზიანის ანაზღაურების მიზნით;
  - ბ) საურავი წელიწადში 6%-ის ოდენობით უნდა გადახდეს ზემოთ აღნიშნული სამი თვის გასვლის შემდეგ თანხის გადაცემამდე;

5. უარყოფს ერთხმად განმცხადებლის მიერ მოთხოვნილი სამართლიანი დაკმაყოფილების დარჩენილ ნაწილს.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე წერილობით 2001 წლის 19 აპრილს, სასამართლოს წესების 77-ე მუხლის მე-2 და მე-3 წესების შესაბამისად.

მრიც ურიგერბი
მდივანი

ანდრას ბაბა
პრეზიდენტი

კონვენციის 45-ე მუხლის მე-2 პუნქტისა და სასამართლოს წესების 74-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილებას დაერთვის ქ-ნ სპინელისის ნაწილობრივ განსხვავებული მოსაზრება.

ა. ბ. ბ.
გ. გ.

მოსამართლე საინელისის ნაწილობრივ ბანკებავებული მოსაზრება

1. ვწუხვარ, რომ საჭიროდ მივიჩნიე, გამოვყოფოდი სასამართლოს უმრავლესობას იმ საქითხთან დაკავშირებით, იუო თუ არა ჩარევა კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებულ კორესპონდენციის პატივისცემის უფლებაში.
2. განმცხადებელი ჩიოდა, რომ მისთვის კომისიის სამდივნოს მიერ გაგზავნილი წერილები იხსნებოდა ციხის ადმინისტრაციის მიერ და ხშირად მისი თანდასწრების გარეშე [იხ. გადაწყვეტილების §79].
3. მთავრობამ განაცხადა, რომ პატიმრებისთვის გაგზავნილი წერილები ყოველთვის მათი თანდასწრებით იხსნება [იხ. გადაწყვეტილების § 80].
4. სასამართლო, სწორედ ჩემი აზრის მიხედვით, მიჩნევს, რომ არ დადგენილა ის ფაქტი, რომ კომისიის მიერ გაგზავნილი წერილები იხსნებოდა განმცხადებლის დასწრების გარეშე [იხ. გადაწყვეტილების §81].
5. 1989 წლის სასჯელაღსრულების კოდექსის 51-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტები ეხება პატიმრის კორესპონდენციას [იხ. გადაწყვეტილების §62], მე-3 პარაგრაფი ითვალისწინებს სასჯელს (სისხლის სამართლის კოდექსის 252-ე მუხლის მიხედვით) ციხის იმ ოფიცრის მიმართ, რომელიც კანონიერად ჩაერევა „[პატიმრის] კორესპონდენციის პატივისცემის უფლებაში“ და მესამე მხარეს გააცნობს სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებისას მიღებულ ინფორმაციას, რაც შეუსაბამოა მოცემული საქმის საკითხებთან. თუმცა მე-2 პარაგრაფში დადგენილია, რომ „ტელეგრამების ან წერილების შინაარსი არ კონტროლდება. თუ არსებობს უსაფრთხოების მიზეზები, ან სერიოზული დანაშაულის ჩადენის რისკი, ან საჭიროება დადგინდეს, ჩადენილია თუ არა ასეთი დანაშაული, კორესპონდენცია შეიძლება გაკონტროლდეს გადაწყვეტილების აღსრულებაზე პასუხისმგებელი მოსამართლის ნებართვის მიღების შემდეგ“.
6. ერთი მხრივ, განმცხადებელი არ ამტკრცებდა, რომ მისი კორესპონდენციის პატივისცემის უფლება დაირღვა სასამართლო ხელისუფლების შესაბამისი ნებართვის გარეშე. უფრო მეტიც, განმცხადებელი იუო ნარკოტიკების მომხმარებელი, რომელიც გაერთიანებულ სამეფოში მკურნალობის მიუხედავად, 1994 წლის 24 აგვისტოს კომატოზურ მდგომარეობაში იმყოფებოდა [იხ. გადაწყვეტილების §§ 8, 9], რაც გულისხმობს, რომ ის ისევ მომხმარებელი იუო. გარდა ამისა, განმცხადებელს ორივე სასამართლოს, პირველი იხსგანციის სასამართლოსა [იხ. გადაწყვეტილების §12] და სააპელაციო სასამართლოს მიერ [იხ. გადაწყვეტილების §16] მიესაჯა სისხლის სამართლის დამნაშავის (ნარკოტიკებთან დაკავშირებული დანაშაულები) სასჯელი [იხ. გადაწყვეტილების §8]. ამდენად, ციხის ხელმძღვანელობას გონივრულად შეეძლო ევარაულა, რომ განმცხადებელს პქონდა დაუძლეველი იმპულსი „ციხეში შეეტანა ნარკოტიკები კონტრაბანდის სახით“ „კრიმინალების მიერ გაყალბებული“ კომისიის ან სასამართლოს კონვერტებით [იხ. სასამართლოს გადაწყვეტილების §80]. კომისიის კონვერტების გაყალბება ასევე ნახსენებია გაერთიანებული სამეფოს მთავრობის მიერ საქმეში, კუმაბეჭდი გაურთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ და ამდენად, ისინი ასე დანაშაულის თავიდან აცილების მიზნით იქცეოდნენ.
7. დადგინდა, რომ წერილები იხსნებოდა, მაგრამ არ დადგენილა ის ფაქტი, რომ წერილები განმცხადებლის არ ყოფნისას იხსნებოდა. ეს საქმე განსხვავდება საქმისგან კემპბელი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ [1992 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილება, სერია

ა, №233], სადაც სასამართლო აცხადებს, რომ „არ არსებობს მსგავსი წერილების გახსნის დაუძლეველი მიზეზი. მთავრობის მიერ მითითებული რისკი, კომისიის საკანცელარიო ნივთების გაყალბებასთან დაკავშირებით ციხეში აკრძალული ნივთიერების კონტრაბანდის მიზნით, იმდენად უმნიშვნელოა, რომ უნდა მოხდეს მისი გამორიცხვა“ [ibid. გვ. 22, პუნქტი 62, §2]. როგორც უკვე ზემოთ აღინიშნა, მოცემულ საქმეში განმცხადებელი იყო ნარკოტიკების მომხმარებელი და გავრცელებული მოსაზრებით, ის ნარკოტიკების მომხმარებლები, რომელთაც არ უმკურნალიათ, ნარკოტიკების მისადებად ყველაფერს გააკეთებენ. ამდენად, რა თვალსაზრისითაც შეიძლება ყოფილიყო ჩარევა, განმცხადებლის თანდასწრებით წერილების გახსნა მათი წაკითხვის გარეშე (წაკითხვა იყო თოთქმის შეუძლებელი, რადგან ციხის ძალიან ცოტა ოფიცერმა იცოდა საქმარისი ინგლისური განმცხადებლის საჩივრის მიხედვით [განმცხადებელი ჩიოდა კომუნიკაციის ნაკლებობის ფაქტთან დაკავშირებით; იხ. სასამართლოს გადაწყვეტილების 32-ე და 46-ე პარაგრაფები]) იყო გამართლებული.

8. შეჯამებისთვის, მე მიხდა აღვნიშნო, რომ ვიზიარებ უმრავლესობის აზრს, რომ პატიმრების წერილების გახსნა არის კონკრეტული მე-8 მუხლით გათვალისწინებული მათი უფლების დარღვევა, თუ ეს არ არის გამართლებული: ა) კანონით, რომელიც ადეკვატურად მისადები და განსახილველია, ბ) „სოციალური საჭიროების აუცილებლობიდან“ გამომდინარე და გ) ეროვნული ხელისუფლების სამართლებრივი მიზნის მისაღწევად. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ წერილების გახსნა ა) შესაბამისობაში იყო ეროვნულ კანონმდებლობასთან, კერძოდ, სასჯელადსრულების კოდექსის 51-ე მუხლის მე-2 პუნქტთან [იხ. სასამართლოს გადაწყვეტილების 62-ე პარაგრაფი], ბ) გამოყენებული იყო „არეულობის, ან დანაშაულის თავიდან აცილების მიზნით“ (რაც არის ნარკოტიკების კონტრაბანდა ციხეში) და გ) მოცემულ საქმეში „აუცილებელი იყო დემოკრატიული საზოგადოებისათვის“, კემპპელისა და სხვა ძველი საქმეებისგან განსხვავებით (იხ. მაგ. სილვერი და სხვები გაერთიანებული სამუფოს წინააღმდეგ, 1983 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილება, სერია ა, №61; ბოილი და რაიხი გაერთიანებული სამუფოს წინააღმდეგ, 1998 წლის 27 აპრილის გადაწყვეტილება, სერია ა, №131 და მაკალუმი გაერთიანებული სამუფოს წინააღმდეგ, 1990 წლის 30 აგვისტოს გადაწყვეტილება, სერია ა, №183). კემპპელში „კომისიის საკანცელარიო ნივთების გაყალბების შესაძლებლობა აკრძალული ნივთიერების ციხეში კონტრაბანდის მიზნით“ [ზემოთ აღნიშნული კემპპელის საქმე, გვ. 22, პუნქტი 62, მე-2 პარაგრაფი], უმნიშვნელო იყო, ვინაიდან კემპპელი იყო არა ნარკოტიკების მომხმარებელი გადაჭვდილ ციხეში, არამედ „მოძალადე კაცი“ [ibid., გვ. 8, პუნქტი 8]. დასკვნა გამყარებულია ორივე თვალსაზრისით, მოცემული საქმის ფაქტებით და ამ სასამართლოს პრეცედენტული სამართლით, რაც განსაზღვრულია როგორც მნიშვნელოვანი, მაგრამ არა ამოუწურავი ზღვარი მხარე სახელმწიფოების მიერ აკრძალვების დადგენის შეფასებისათვის (იხ. კერძოდ, ზემოთ აღნიშნული სილვერი და სხვები, გვ. 37-38, პუნქტი 97) [იხ. ასევე მოსამართლეების სერ ჯონ ფრილენდის და მორენილას ჩაწილობრივ განსხვავებული მოსაზრება კემპპელის საქმეში].

9. ამ მიზეზების გამო მე დავადგინე, რომ მე-8 მუხლი არ დარღვეულა.